

Interpretace myslitele

Nelze dost dobře porozumět žádnému (velkému ani menšímu) mysliteli, neznáme-li širší kontexty jeho myšlení. Vcelku jako dost samozřejmý se nám dnes jeví požadavek náležitého rozpoznání, v čem a na koho takový myslitel navazuje ze svých předchůdců (ať už pozitivně nebo ve více méně kritickém odmítnutí, ale třeba také zcela nevědomky, jen tak, že sdílí některé nerefléktované předsudky své doby apod.). Také v tomto ohledu si interpret musí dát úkol porozumět zkoumanému mysliteli v nejednom ohledu lépe, než jak on rozuměl sám sobě. Daleko nejdůležitější však je ohled k tomu, jak onen myslitel „zapůsobil“ na dobu pozdější, tj. na své následovníky, pokračovatele, protivníky a oponenty. Tam už samozřejmě musíme respektovat skutečnost, že onen myslitel nemohl znát a vědět, jak na jeho myšlenky budou reagovat další generace, i když někdy mu snad i právem můžeme vytýkat, že to netušil a nepředvídal (např. že se nepokusil předem zabránit některým falešným interpretacím svých myšlenek). A právě v tomto ohledu se ukazuje, že určitá filosofie má někdy významný ohlas a vliv i daleko za hranicemi své disciplíny, v širší a někdy dokonce nejširší veřejnosti. Musíme na jedné straně trvat na tom, že každý filosof má odpovědnost za své myšlenky a jejich formulaci, neboť on je profesionálně povinen dbát na to, aby se vyjadřoval co nejprecizněji a aby co nejefektivněji bránil jejich odhadnutelné misinterpretaci a případnému zneužití. (V tom ohledu je např. možno vytýkat značnou neodpovědnost Nietzschevi, ale v jiném smyslu také Descartovi a mnoha dalším.) Na druhé straně však musíme ocenit některé vynikající myšlenky, často jen nápady, které později inspirovaly jiné filosofy, také v případě, že si jejich důležitosti sám myslitel ani nebyl dost vědom anebo že jejich závažnost sám nedocenil. Každého myslitele musíme proto interpretovat také s jasným vědomím toho, že jeho myšlenky a celá jeho filosofie jsou něčím poněkud jiným, než za co je sám myslitel považoval, tj. že ho přesahují a že se tedy vždy více nebo méně vymykají jeho sebepochopení a jeho záměrům. Tak se ukazuje, že žádnému mysliteli nelze dost porozumět, neporozumíme-li jeho předchůdcům i následovníkům, a to znamená: nemám-li také o nich své vlastní zřetelné mínění (které se nutně musí odlišovat od mínění myslitele interpretovaného). Jinak řečeno: jen filosof může interpretovat filosofa, a jen velký filosof může přiměřeně interpretovat velkého filosofa. Ani historik filosofie se nevyhne tomu, že musí sám být filosofem a že musí mít nějakou svou filosofii.

(Písek, 960101-3.)